

IRAK SEÇİMLERİNDE TÜRKMENLERİN ŞANSI

Türkmen siyasetçileri önümüzdeki seçimlerde önceki başarılarını tekrarlayabileceklerine ve Türkmenlerden seçime katılımın yüksek olacağına ittifakla inanmamaktadırlar.

Mahir NAKİP

Seçimler Yaklaşırken...

Irak'ta 30 Nisan günü genel seçimler yapılacaktır. 9 Ocak 2014 tarihinde ise genel seçimlere katılacak bütün siyasi listeler belirlenmiştir. Siyasi propaganda süreci yeni başlamışken, mevcut sorunlar da gün geçtikçe artmaktadır. Sünnilerin çoğunlukta yaşadığı Anbar Vilayetinde Irak Silahlı Kuvvetleri ile direnişçiler arasında ciddi boyutta bir çarpışma meydana gelmekte ve bu çatışma büyük ölçüde Suriye'deki çatışmaların bir benzeri ya da mütemmimi olmaktadır. Diğer taraftan da Parlamento kilitlenmiş durumdadır. Birçok Sünni Arap milletvekili parlamento çalışmalarını boykot etmiştir. Ayrıca Irak Merkezi Hükümeti ile Bölgesel

Kürt Yönetimi arasında bütçe konusunda çıkan kriz de bütçenin meclisten geçmesini engellemektedir. Bu karmaşada Türkmenlerin de iki kanun taslağı mecliste sıra beklemektedir. Biri Türkmen Haklarını Koruma diğeri de Telafer ve Tuzhurmatu'nun il olma kanun taslaklarıdır.

Buradan iki önemli soru çıkmaktadır: Bütçe Meclisten geçmeden seçimler nasıl yapılacak ve Anbar sorunu çözülmezse Sünni Araplar seçime katılır mı?

Türkmenlerin Hayal Kırıklığı...

Türkmenlerin şu anda Parlamentosunda sekiz milletvekilleri bulunmaktadır. Geçmiş yıllara nazaran bu bir başarı sayılabilir. Ancak

Türkmen siyasetçileri önümüzdeki seçimlerde aynı başarıyı gösterebileceklerine ve Türkmenlerden seçime katılımın yüksek olacağına ittifakla inanmamaktadırlar. Bunun da kuşkusuz ki elle tutulur sebepleri bulunmaktadır.

1. Türkmen halkının mevcut vekillerinden umduklarını bulamadıkları söylenebilir. Mevcut Musul Milletvekili İzzeddin Devlet ve Diyala Milletvekili Muhammed Halidi Türkmen kimliklerini bir kenara bırakarak siyaset yapmayı tercih etmişlerdir ki bu davranışları Türkmen halkını ciddi anlamda rencide etmiştir. Başta yedi milletvekiline sahip olan Irak Türkmen Cephesi'nin bugün bünyesinde sadece üç vekili kalmıştır. Milletvekillerinin

bir kısmı, Türkmen konularından tamamen uzaklaşırken, bir kısmı da diğerleriyle uyumsuz hareket ederek antipati toplamıştır.

2. Tuzhurmatu ve Kerkük'te Türkmenlere yönelik şiddet olaylarının artması, hem halkı bezdirmiş hem de bölgeden göçü hızlandırmıştır. Nitekim son mahalli seçimlerde Türkmenlerin Selahattin İl Meclis Üyeliğine Tuzhurmatu'dan temsilci göndermemiştir. Bunu da Türkmenlerin El Muttahidun listesini seçmelerine ve Türkmenlere yönelik kimsenin durduramadığı terör olaylarına bağlamak yanlış olmayacaktır. Vekiller ve üç Türkmen Bakan, Türkmenlerin can güvenliği konusunda fazla bir şey yapamışlardır.

3. Irak Türkmen Cephesi'nin üst yönetimi arasındaki fikir ayrılığı sahaya yansımış ve il teşkilatları siyasi görevlerini icra edemez hale gelmişlerdir. Bu da teşkilatın halktan kopmasına, teşkilat içi bölünmelere ve özellikle gençlerin siyasetten dışlanmasına sebep olmuştur.

ITC'nin Seçim Stratejisi...

Irak'ta yüzlerce siyasi parti onlarca listede birleşerek 30 Nisan'da seçime gireceklerdir. Bu siyasi tuhaflığı elbette Türkmenler de yaşamaktadır. Ancak kuşkusuz ki Türkmenleri en iyi temsil eden siyasi kuruluş ITC'dir. ITC, Türkmenlerin yoğun yaşadığı Kerkük, Musul, Selahattin, Diyala ve Bağdat'ta seçime girecektir. ITC bu illerde farklı ittifaklarla seçime katılacaktır; mesela Musul, Selahattin, Diyala ve Bağdat'ta Parlamento Başkanı Usame El-Nuceyfi'nin liderliğindeki El-Muttahidun (Birleşenler) listesiyle; Erbil'de ITC, Kerkük'te de Kerkük Türkmen Cephesi adı altında seçime iştirak edeceklerdir. Genel hatlarıyla bu strateji irdelendiğinde isabetli olduğu söylenebilir. Yani, her ilin genel yapısına bakarak ona göre farklı strateji çizmek, Irak'ın kaygan ve değişken zeminine uygun bir taktik olarak değerlendirilebilir.

Dağınık görünen bu stratejinin doğru olmakla birlikte, beraberinde bazı sorunları da getirmesi kaçınılmazdır. Her şehirde seçime farklı şekilde katılmanın propaganda faaliyetlerinin düzenlenmesini, uygulanmasını ve birleştirilmesini zorlaştıracığı açıktır. Kerkük İl Başkanı dahil, ITC'nin Yürütme Kurulu üyelerinin birçoğu Kerkük'ten aday oldukları için diğer bölgelerde düzenlenecek se-

çim propagandalarına katılmaları zorlaşacak hatta imkânsız hale gelecektir. Dolayısıyla her şehirde aday olan kişiler kendi kampanyalarını kendileri yürüteceklerdir. Bu doğrultuda iki tane ciddi sorun bulunmaktadır. İlki can güvenliği, ikincisi de kampanyaların finansmanıdır. Güvenliğin en zayıf olduğu yerler, Türkmenlerin yoğunlukta yaşadığı şehirlerdir. Bunun da katılımı azaltacağı kesindir. Özellikle Türkmenlerin Kürt ve Araplarla karışık yaşadıkları Musul, Kerkük ve Diyala'da Kürt ve Arapların sandığa rahat gitmeleri; buna makabil Türkmenlerin korku içinde gidebilmeleri, katılımı ciddi anlamda azaltabilecektir.

Türkmenlerin seçimleri finanse edecek kaynakları da yok denecek kadar azdır. Seçime giren, mali yönden en güçlü olan kesimler Şii Araplarla Kürtlerdir. Çünkü bunlar devletin imkânlarını kullanabilmektedirler. Ancak Sünni Araplarla Türkmenler bu kaynaktan yoksundurlar. Irak'ta henüz siyasi partiler yasası çıkmadığı için mevcut siyasi partiler devletten herhangi bir mali destek görememektedirler. Ancak iktidar partileri yasal olmayan yollarla devlet kaynaklarından yararlandıkları da bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla kıt kaynaklarla seçim kampanyalarını yürüteceklerinden Türkmenlerin işi zor görünüyor.

Bir diğer sorun, müzmin hale gelen Türkmeneli TV'nin propaganda aracı olarak kullanılması meselesidir. Bu televizyon kanalı Türkmenler tarafından kurulmuş bağımsız bir televizyon olduğu halde kimseyi memnun edememekte ve çok eleştiri almaktadır. Üstüne üstlük yönetimini de kimse değiştirememekte ve birkaç kişinin tekelinde görünmektedir. Dolayısıyla bu seçimlerde kanalın

Türkmenlerin Kerkük gibi çok hassas ve kendileri için hayati öneme haiz bir şehirde tek listeyle seçime gitmemesi, Türkmen aydınları ile kamuoyu arasında üzüntüye sebebiyet vermiştir.

besbelli ki ITC yönetiminin sadece belli adaylarının propagandasını yapacaktır. Ne diğer şehirlerde ne de aynı listede olan diğer Türkmen adaylara gereken yer verilecektir. Türkmeneli TV muamması çözülmediği için de bu hassas seçim arifesinde yirminin üstünde çok değerli mensubu istifa ederek devletin kurduğu Türkmaniye TV'ye geçmişlerdir.

Kerkük'te Seçim Tek Başına Sorun...

Kerkük'te bütün Türkmen siyasi kuruluşlarının birlikte seçime girmeleri, Türkmen kamuoyu tarafından desteklenmiştir. Bütün Türkmen siyasi teşkilatlarının şemsiyesi altında buluşması maksadıyla kurulan Kerkük Türkmen Cephesi, ITC başta olmak üzere birçok Türkmen siyasi teşkilatını da ortak bir harekette birleştirmesi, Türkmenler tarafından takdir toplamıştır.

Diğer taraftan başka Türkmen siyasi teşekkülleri de Kerkük Türkmen Listesi'ni kurmuş ve bu şemsiye altında birleşen Türkmen siyasi teşkilatlarının, 8 Ocak 2014 tarihine kadar Kerkük Türkmen Cephesi'nin şemsiyesi altında toplanması beklenmiştir. Özellikle Türkmenlerin Kerkük'te tek liste hâlinde seçime girmesi için Irak'ta ve Türkiye'de yaşayan Türkmen aydınları büyük çaba harcamışlardır. Ancak bu iyi niyetli teşebbüs çeşitli engellere takılmış ve taraflar arasında birleşme sağlanmamıştır.

Bu konuda Türkmen kamuoyuna herhangi bir resmi gerekçe de sunulmamıştır. Aslında herkesin sorumluluk bilinci içinde davranıp, meydana gelen tıkanıklığın aşılmasında ve Türkmen kamuoyunun arzusu doğrultusunda birleşmenin sağlanmasında olumlu çaba göstermesi beklenirdi.

Taraflar arasında birleşmenin sağlanmaması doğrusu manidar ve düşündürücü olduğu kadar, Türkmen milli iradesine de aykırı bulunmuştur. Türkmenlerin Kerkük gibi çok hassas ve kendileri için hayati öneme haiz bir şehirde tek listeyle seçime gitmemesi, Türkmen aydınları ile kamuoyu arasında üzüntüye sebebiyet vermiştir.

Seçimlerden sonraki süreçte Kerkük'ün kaderi muhtemelen tekrar gündeme gelecektir. Dolayısıyla Türkmenlerin bu şehir hakkında söz sahibi olabilmeleri ve güçlü bir konumda bulunabilmeleri için, tek bir liste hâlinde seçim yarışına katılmaları ve nüfus yapısı ile orantılı bir sonuç almaları gerekir. Bu bakımdan Türkmen toplumunun beklentisini karşılamak ve mağduriyetine son vermek için, bütün siyasi aktörlerin sorumluluklarını yerine getirmeleri bekleniyordu.

Bu konuda iki bildiri yayınlanmıştır. İlki Türkiye'de faaliyet gösteren tüm Türkmen sivil kuruluşlarını kucaklayan Türkmen Sivil Kuruluşlar Federasyonu kimseyi suçlamadan ve taraf da tutma-

dan olgunca bir bildiri yayınlamış ve "Bu sorumluluk anlayışı ile Türkmenleri temsil eden kurum, kuruluş ve kişiler dâhil bütün aktörlerin, 30 Nisan 2014 tarihinde yapılacak genel seçimlerde Kerkük'te oyların bölünmesinden doğacak olumsuz sonuçlardan sorumlu olacaklarını hatırlatıyor, tarihe tanıklık etmesi açısından, bu açıklamanın yapılmasını uygun görüyoruz." uyarısında bulunmuşlardır. Kerkük'te yayımlanan bildiri de birleşmenin müsebbibi olarak ITC'nin bazı üyeleri gösterilmiştir. Doğrusu bu manidar bir durum olarak görülebilir. Çünkü birleşmeyi en çok istemesi gerek kuruluşun ITC olması beklenirdi. Bu noktada bir paradoksu da dile getirmekte yarar vardır. ITC'nin şu andaki Yürütme Kurulu'nda sadece başkan milletvekilidir. Yoksa Parlamentoda ITC adına milletvekilliği yapan hiçbir milletvekili ITC'nin Yürütme Kurulu'nda bulunmamaktadır. Bu tuhaf yönetim tarzının sebebini izah etmek güç görünüyor!

Bu karamsar tablo karşısında belki bir noktada şans Türkmenlerin yüzüne gülecektir. Çünkü Kerkük'te bölünme sadece Türkmenler arasında olmamıştır. Kürtler ilk defa, altı (bir kaynağa göre de sekiz) listeye, Araplar da dört (bir kaynağa göre yedi) listeye bölünmüşlerdir. Bu da Türkmenlerin iki milletvekili çıkarmalarına yardımcı olabilir. Beklentiler ise şöyledir: Türkmenler Kerkük'ten bir veya en fazla iki, Musul'dan üç ve Diyalâ'dan da bir milletvekili çıkarabileceklerdir. Şii listesinden de muhtemelen en fazla iki Türkmen çıkabileceklerdir. Yani Mecliste Türkmenlerin sayısının yine en fazla sekiz olması beklenmektedir. ○

Prof. Dr., Çankaya Üniversitesi